

ODPOWIEDŹ PRZEDSTAWICIELI NAUK PRZYRODNICZYCH NA „LIST OTWARTY ŚRODOWISKA NAUK PRZYRODNICZYCH I LEŚNYCH W SPRAWIE PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ”

Szanowni Państwo,

zwracamy się do Państwa jako przedstawiciele środowiska, które zdecydowali się Państwo reprezentować w swoim niedawnym Liście Otwartym do Ministra Środowiska¹. Chociaż Państwa pismo przedstawia wiele niepodlegających dyskusji faktów (m.in. dotyczących obszarów poszczególnych form ochrony), zawiera też kilka istotnych stwierdzeń, z których treścią nie możemy się zgodzić.

1. Piszą Państwo, że „Spór o Puszcę powstał w wyniku poprzednich błędnych decyzji, które spowodowały zmniejszenie wycinki drzew w lasach gospodarczych Puszczy w momencie, gdy leśnicy stanęli wobec największej dotąd masowej gradacji kornika drukarza.”

Tymczasem spór ten trwa niemal bez przerwy od co najmniej 1992 r., gdy środowisko naukowe Białowieży w liście otwartym do Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego zwróciło się z żądaniem zaprzestania przez gospodarkę leśną dewastacji starodrzewów.² Co jeszcze ważniejsze, **nie możemy**

¹https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/mos/Aktualnosci/2017/czerwiec_2017/List_otwarty_srodowiska_nauk_przyrodniczych_i_leсных.pdf

² Skrócone kalendarium „sporu o Puszcę Białowieską”: Trwa on niemal bez przerwy od co najmniej 1992 r., gdy środowisko naukowe Białowieży w liście otwartym do Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego zwróciło się z żądaniem zaprzestania przez gospodarkę leśną dewastacji starodrzewów. W 1995 r. opublikowany zostaje projekt Parku Narodowego Puszczy Białowieskiej, obejmującego całą polską część Puszczy. Projekt ten (autorstwa Włodzimierza i Bogumiły Jędrzejewskich) poparty najważniejsze autorytety naukowe kraju, ze Zgromadzeniem Ogólnym PAN na czele. To początek ogólnokrajowej kampanii „cała Puszcza Białowieska parkiem narodowym.” Powstaje Towarzystwo Ochrony Puszczy Białowieskiej. W 1996 r. w efekcie starań przyrodników i naukowców obszar BPN zostaje podwojony - do stanu dzisiejszego. W tym samym czasie ma miejsce gradacja kornika drukarza w północno-wschodniej Polsce, w tym w Puszczy Białowieskiej. Miejscowi leśnicy nazywają owada „sponsorem”, bo za jego sprawą znacznie wzrasta możliwość wycinki. W 1998 r. Minister Środowiska w Rządzie J. Buzka, prof. J. Szyszko, ogłasza program „Kontrakt dla Puszczy”, zgodnie z którym powiększenie BPN na całą polską część Puszczy – jednorazowo bądź etapami – miało zostać zrealizowanej najpóźniej do 2001 r. W tym samym czasie (w 1998 r.) Dyrektor Generalny LP, decyzją nr 48 wprowadza zakaz wycinki starych drzew. Działania te cieszą się olbrzymim wsparciem zarówno miejscowych naukowców-przyrodników jak i chyba wszystkich pozarządowych organizacji w Polsce pracujących na rzecz ochrony ojczystej przyrody. Niestety, pomimo tych decyzji, puszczańskie nadleśnictwa, nie zaprzestają otwartej kontestacji „Kontraktu” i starań o nastawienie miejscowej ludności przeciwko parkowi, wykorzystując wsparcie konkurencyjnego projektu finansowanego przez rząd duński (DANCEE). Rok po ogłoszeniu swojego programu (wiosna 1999), Minister Szyszko publicznie oświadcza zebrany w Białowieży samorządowcom powiatu hajnowskiego, że bez ich pozwolenia nie będzie powiększenia parku. W 2003 r. nowy minister podpisuje nowy plan urządzania dla Nadleśnictw Puszczy Białowieskiej, nie przewidujący powiększenia parku w perspektywie kolejnych 10 lat. Wnioski naukowców i przyrodników uczestniczących w pracach tzw. Komisji Techniczno-Gospodarczej (tzw. partycypacja społeczna) zostają odrzucone przez Regionalną Dyрекcję LP jako „bezzasadne”, a przedstawicielstwo Rady Naukowej Białowieskiego Parku Narodowego (Prof. J.B. Faliński) – jako „niewiarygodne.” W 2006 r. Prezydent RP, prof. Lech Kaczyński, powierza kilkunastoosobowemu wielodyscyplinarnemu zespołowi przygotowanie projektu rozwiązań prawnych mających na celu zapewnienie całej Puszczy Białowieskiej skutecznej ochrony, a ludności jej okolic – najlepsze warunki zrównoważonego rozwoju. W ten sposób zostaje przygotowany projekt pakietu trzech ustaw oraz projekt planu ochrony dla Parku Narodowego Puszczy Białowieskiej. Z uwagi na wielkość rocznego zapotrzebowania na drewno wśród

zgodzić się ze stwierdzeniem, iż wspomniane przez Państwa decyzje o zmniejszeniu wycinki^{3,4} były błędne. W ścisłym centrum aktualnej odłony sporu leży pytanie, czy z punktu widzenia funkcjonowania ekosystemu Puszczy Białowieskiej, jego trwałości i znaczenia dla ochrony bioróżnorodności, gradacja kornika drukarza wymaga ingerencji gospodarczej? **Nasza odpowiedź brzmi tutaj: zdecydowanie nie.** Gradacja to naturalne zjawisko w leśnym ekosystemie, w którym występują fragmenty drzewostanów o znacznym udziale świerka. Szczególnie dotyczy to obszarów znajdujących się na granicy wysokościowego czy geograficznego optimum tego gatunku. Puszcza Białowieska jako najbardziej naturalny (najlepiej zachowany) duży kompleks leśny na europejskim nizinie, oferuje wyjątkową w skali naszego kontynentu możliwość obserwacji i zdobywania wiedzy na temat naturalnego przebiegu procesów przyrodniczych zachodzących w lasach, w tym – gradacji i innych zaburzeń ekologicznych oraz ich skutków. Poza nieocenioną wartością poznawczą (skomplikowana dynamika leśnych ekosystemów to przecież dziedzina, w której wciąż więcej mamy pytań niż odpowiedzi), badania takie dają również możliwość aplikacji zdobytej na ich podstawie wiedzy w innych miejscach. Jednak nie możemy badać naturalnego przebiegu procesów przyrodniczych, jednocześnie starając się te procesy zwalczać, ograniczać lub regulować.

Zwolenników zwalczania gradacji kornika drukarza zachęcamy do merytorycznego ustosunkowania się do argumentów przedstawionych w syntetycznym materiale na ten temat, opublikowanym w ub. roku na łamach „Lasu Polskiego”⁵. Ponadto, abstrahując już od kwestii tego, czy należy walczyć z kornikiem, równie istotnym jest pytanie, czy podjęte w Puszczy działania, uzasadnione tym celem, mają w ogóle szansę jego osiągnięcia. Biorąc pod uwagę znaczny obszar lasów, gdzie ingerencją taką wyklucza status ochronny, w świetle aktualnej wiedzy na temat dynamiki gradacji, należy uznać to za co najmniej wysoce wątpliwe⁶.

2. Powołują się Państwo na potrzebę czynnej ochrony „tej części bioróżnorodności (m. in. gatunków i siedlisk chronionych w ramach sieci Natura 2000), która nie mogłaby być zabezpieczona poprzez ochronę procesów naturalnych”. Uważamy, iż przytaczanie tego argumentu w kontekście działań aktualnie prowadzonych w Puszczy przez Lasy Państwowe w ramach walki z kornikiem wprowadza czytelników Państwa „Listu otwartego” w błąd. Działania te (cięcia sanitarne i wywóz drewna) nie są bowiem elementem ochrony czynnej, lecz zabiegiem gospodarczym, podyktowanym celami lasów produkcyjnych. Nie są przewidziane w zaleceniach ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Puszcza

podmiotów powiatu hajnowskiego – ok. 25 tys. m³ – wielkość pozyskania w przyszłym parku zostaje ustalona na poziomie 30 tys. m³ rocznie. Projekty ustaw Prezydenta grzęzną w komisjach sejmowych. W 2010r. Minister Środowiska, nawiązując do idei ograniczenia wycinki w Puszczy Białowieskiej jedynie do poziomu niezbędnego dla zaspokojenia potrzeb miejscowych podmiotów, ustala wysokość pozyskania od 2011 na poziomie 48,5 tys. m³ (czyli zmniejszenie o 2/3). Dyrektor Generalny LP zezwala jednak nadleśniczynom na nieprzestrzeganie zatwierdzonych przez Ministra planów.

³https://archiwum.mos.gov.pl/drukuj/13388_ministerstwo_srodowiska_na_rzecz_ochrony_puszczy_bialowieskiej_br_ochrona_puszczy_bialowieskiej_wzmocniona_i_zagwarantowana.html

⁴ <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-puszczy-bialowieskiej.html>

⁵ Bobiec A., Buchholz L., Churski M., Chylarecki P., Fałtynowicz W., Gutowski J.M., Jaroszewicz B., Kujper D.P.J., Kujawa A., Mikusek R., Mysłajek R.W., Nowak S., Pawlaczyk P., Podgórski T., Walankiewicz W., Wesołowski T., Zub K. 2016. Dlaczego martwe świerki są potrzebne w Puszczy Białowieskiej? Las Polski 7: 14-16

⁶ np. Fahse i Heurich (2011. Simulation and analysis of outbreaks of bark beetle infestations and their management at the stand level. Ecological Modelling, 222: 1833-1846) wykazali, że skuteczne ograniczenie gradacji kornika drukarza metodami gospodarczymi wymaga usunięcia co najmniej 80% wszystkich zasiedlonych przez owada świerków. Uwzględniając areał drzewostanów trwale wyłączony spod takich działań (park narodowy, rezerваты po obu stronach granicy państw), postulowana skrupulatność cięć jest nie do osiągnięcia. Zob. też <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,414617,ekspert-trudno-zakonczyz-gradacje-kornika-za-pomoca-ciec-sanitarnych.html>

Białowieska”; przeciwnie – są sprzeczne z szeregiem tych zaleceń⁷, tym bardziej, iż prowadzone są w sezonie rozrodczym ptaków i wielu innych organizmów (w tym gatunków objętych ochroną w ramach dyrektywy ptasiej i siedliskowej). Co więcej, w świetle aktualnego stanu wiedzy – są szkodliwe z punktu widzenia ochrony bioróżnorodności, na którą powołują się Państwo w swoim liście⁸.

3. Piszą Państwo, iż „Wyrażane są, przez aktywistów i część środowiska naukowego skrajne poglądy, domagające się objęcia całości Puszczy ochroną ścisłą, jako zwartego kompleksu leśnego pozostawionego wyłącznie dla ochrony naturalnych procesów ekologicznych i ewolucyjnych.”

Jakkolwiek część z nas jest przekonana, że ścisła ochrona całej Puszczy (czysto teoretyczny scenariusz) wcale nie oznaczałaby katastrofy i utraty jej walorów przyrodniczych, nikt z nas nigdy **nie domagał się** realizacji takiego scenariusza. Zalecenia ochronne dla obszaru światowego dziedzictwa UNESCO, zawarte we wniosku renomacyjnym, **przewidują strefowanie działań, obejmujących ochronę ścisłą, częściową, czynną i krajobrazową; określają również zakres ekonomicznego wykorzystania części drzewostanów na potrzeby lokalnych mieszkańców**. Również pakiet ustaw, przygotowany w 2006 roku przez zespół utworzony z inicjatywy prezydenta Lecha Kaczyńskiego, przewiduje zróżnicowane formy ochrony i użytkowania Puszczy.^{9, 10} Zdaniem wielu z nas, realizacja modelu przedstawionego w tym pakiecie byłaby obecnie najlepszym rozwiązaniem dla ochrony Puszczy. Podsumowując, **żadna ze stron bieżącego sporu o Puszcze nie postuluje objęcia jej w całości ochroną ścisłą**. Od strony merytorycznej, spór ten sprowadza się do pytania: czy należy respektować strefy i limity cięć, wyznaczone w projekcie zgłoszonym kilka lat temu przez Polskę do UNESCO, czy też - ze względu na gradację kornika - limit ten znacznie podwyższyć i realizować te cięcia tam, gdzie zezwala na to decyzja Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych¹¹ wydana w ubiegłym roku? **Sugerowanie, że spór toczy się o to, czy w Puszczy w ogóle można wycinać jakieś drzewa, czy też może należy całą polską część Puszczy objąć ochroną ścisłą, jest zatem niezgodne z prawdą.**

4. W kilku miejscach swojego listu zwracają Państwo uwagę na „ideologiczny charakter” toczącego się sporu. Przy okazji kreście wizerunek niezgadających się z reprezentowanym przez MŚ i Lasy Państwowe poglądem na sposób ochrony przyrody w Puszczy Białowieskiej. Mają być nimi „aktywiści i część środowiska naukowego”, „organizacje pozarządowe”, „grupy nacisku i środowiska polityków, artystów i celebrytów” oraz część opinii publicznej w innych krajach, którzy wyrażają „skrajne poglądy” (zob. pkt 3) i dodatkowo „zdają się zapominać”, iż „wokół Puszczy żyją ludzie, których zdanie jest kluczowe dla powiększenia obszaru parku narodowego”. Sugerują Państwo, że część z tych osób jest ofiarami manipulacji, a część – jej sprawcami, wmawiającymi tym pierwszym, „że uczestniczą w obronie słusznej sprawy” (czy, choćby i teoretycznie, analogiczna sytuacja nie może mieć miejsca po „drugiej stronie” sporu?).

Zgadamy się z Państwem, iż spór ma w dużej mierze charakter ideologiczny, oraz że dochodzi w nim do manipulacji. Jednak nie zgadzamy się w identyfikacji ideologii i nie akceptujemy przedstawianego wizerunku jej przedstawicieli.

⁷ ref. PZO, zob. też <https://naukadlaprzyrody.pl/2017/06/05/ministerstwo-srodowiska-unika-merytorycznej-dyskusji/>

⁸ Lindenmayer et al. 2017, Thorn et al. 2017, zob. też http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/nationalpark/forschung/conference_2017/letter_to_prof_jan_szyszko/index.htm; <https://naukadlaprzyrody.pl/2017/05/28/naukowcy-o-puszczy-bialowieskiej/>

⁹ <http://www.prezydent.pl/archiwum-lecha-kaczynskiego/aktualnosci/rok-2006/art,150,708,w-ochronie-puszczy.html>

¹⁰ <http://puszcza.pracownia.org.pl/upload/filemanager/puszcza/Puszcza%20pliki/Puszcza-Bialowieska-Dziedzictwo-przyrodnicze-i-kulturowe-2006.pdf>

¹¹ <http://www.lasy.gov.pl/publikacje/biuletyn-informacyjny-lasow-panstwowych/2016/bilp-5-2016>

Chcielibyśmy zwrócić Państwa uwagę na „Komunikat Ministerstwa Środowiska ws. Puszczy Białowieskiej”, który został 10 lipca b.r. rozesłany posłom i posłankom oraz umieszczony na stronie MŚ¹². „Komunikat” zaczyna się stwierdzeniem: „Puszcza Białowieska to wielkie dziedzictwo kulturowo przyrodnicze miejscowej ludności, polskiego leśnictwa i polskiej szkoły ochrony przyrody, świetnie udokumentowane pod względem historii użytkowania od kilkuset lat”. Wpisuje się to w forsowaną przez resort środowiska narrację, zgodnie z którą Puszcza jest „dziełem rąk człowieka”, przede wszystkim - leśnika.¹³ Narracja ta całkowicie pomija m.in. następujące fakty: (i) „polskie leśnictwo” i „polska szkoła ochrony przyrody” są, w odniesieniu do historii Puszczy Białowieskiej (sięgającej schyłku ostatniego zlodowacenia, a zatem – ok. 12 tys. lat), zdarzeniami „z ostatniej chwili”; (ii) współczesna gospodarka leśna realizowana w Puszczy Białowieskiej w żaden sposób nie stanowi analogii historycznego systemu ochrony i wykorzystania puszczy¹⁴; (iii) świetnie udokumentowana kilkusetletnia państwowa (oryginalnie królewska) ochrona Puszczy stanowiła najistotniejszy czynnik zachowania jej unikatowości w skali całej Europy, aż do czasów współczesnych; ochrona ta, choć w innych celach (utrzymania terenów łowieckich władców), była prowadzona w sposób bliski współczesnej idei (choć znacznie rzadziej - praktyce) rezerwatu biosfery¹⁴; (iv) rozchodzenie się interesów „polskiego leśnictwa” i ochrony przyrody w Puszczy Białowieskiej było wielokrotnie widoczne (począwszy od zwolnienia przez dyrekcję Lasów Państwowych w 1928 r. kierownika leśnictwa „Rezerwat”, prof. J. Paczoskiego, zwolennika utworzenia parku narodowego, niekryjącego swojego niezadowolenia ze sposobu prowadzenia w Puszczy gospodarki leśnej¹⁵).

Ponadto Ministerstwo, w sposób jeszcze bardziej wyrazisty niż Państwo, przedstawia swoich adwersarzy – jako osoby, które „pod wpływem argumentów neoliberalnych organizacji uważają, że istniejące zasoby przyrodnicze są reliktem nietkniętym ręką człowieka i dlatego też należy je chronić przed człowiekiem, a za najwyższą formę ochrony uznaje się zakaz wycinania drzew”, „przedstawiają Polskę jako kraj nie szanujący zasobów przyrodniczych”, „a Polaków jako tych, którzy dla chęci zysku chcą wyciąć Puszcę Białowieską”. Zdaniem Ministerstwa, takie postawy stanowią źródło „obrażania Polski i Polaków”, przeciwko czemu stanowczo ono protestuje.

W naszej opinii, „Komunikat” stanowi rażący przykład stosowania w sporze o Puszcę ideologicznej manipulacji przez Ministerstwo Środowiska.

Kończąc, pragniemy wyrazić swoje przekonanie, że trwający między nami spór merytoryczny (w nauce rzecz normalna i wręcz pożądana) nie powinien być przyczyną „rozłamu w ochronie przyrody”.

Uważamy, że społeczeństwo ma prawo zapoznać się z pełną i nie zniekształcaną przez adwersarzy argumentacją każdej ze spierających się stron, i na tej podstawie wyrobić sobie opinię na temat odpowiedzialnego zarządzania zasobami polskiej przyrody. Niestety, nie sprzyja temu fakt, że Ministerstwo Środowiska, jak również PGL Lasy Państwowe kreują fikcyjny spór „prawdziwych znawców lasu” z „niedouczoneymi aktywistami” - konsekwentnie lekceważąc lub/i przedstawiając w

¹²https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/mos/Aktualnosci/2017/czerwiec_2017/Komunikat_Ministerstwa_Srodowiska_ws._Puszczy_Bialowieskiej.pdf

¹³ <https://www.mos.gov.pl/aktualnosci/szczegoly/news/puszcza-bialowieska-dzielo-czlowieka/>

¹⁴ np. Hedemann O. 1939. Dzieje Puszczy Białowieskiej w Polsce przedrozbiorowej. Instytut Badawczy Lasów Państwowych, Rozprawy i Sprawozdania, Ser. A, 41; Samojlik T, Rotherham I, Jędrzejewska B. 2013. Quantifying historic human impacts on forest environments: a case study in Białowieża Forest, Poland. *Environmental History* 18 (3): 576-602; Samojlik T, Fedotova A, Kuijper DPJ. 2016. Transition from traditional to modern forest management shaped the spatial extent of cattle pasturing in Białowieża Primeval Forest in the nineteenth and twentieth centuries. *Ambio*: 1-15

¹⁵ <http://www.poranny.pl/wiadomosci/hajnowka/art/5421196,bialowieza-antoni-sym-galicyjski-lesnik,id,t.html>

zniekształconej formie niezgodne z własnym stanowiskiem opinie specjalistów (w tym naukowców prowadzących wieloletnie badania w Puszczy Białowieskiej i innych ekosystemach leśnych), myląc konferencje naukowe z wiecami poparcia¹⁶, nie stroniąc nawet od cenzury czasopism naukowych¹⁷.

Ze swojej strony deklarujemy gotowość udziału w rzeczowej debacie na tematy związane z ochroną przyrody, w tym z ochroną Puszczy Białowieskiej. W kulturze europejskiej naturalnym środowiskiem poważnych debat i wyrabiania sobie poglądów jest uniwersytet/akademia, gdzie od nikogo nie wymaga się wyznania wiary w jakikolwiek „model gospodarki leśnej” oraz nie ma zgody na wykluczenie z dyskusji merytorycznego przeciwnika z racji jego przekonań. Tu powinniśmy się spotykać, dyskutować, spierać i przekonywać – zarówno siebie nawzajem, jak i wszystkich zainteresowanych tematem.

Z poważaniem,

1. prof. dr hab. Oleg Aleksandrowicz, Akademia Pomorska w Słupsku, Instytut Biologii i Ochrony Środowiska
2. prof. dr hab. Wiesław Babik, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
3. prof. dr hab. Magdalena Błazewicz, Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
4. prof. dr hab. Zbigniew M. Bocheński, Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN
5. prof. dr hab. Wiesław Bogdanowicz, Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie
6. prof. dr hab. Elżbieta Dumnicka, Instytut Ochrony Przyrody PAN
7. prof. dr hab. Beata Gabryś, Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Nauk Biologicznych
8. prof. dr hab. Grzegorz Gabryś, Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Nauk Biologicznych
9. prof. dr hab. Wiktoria Gręzicka-Ratajczk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
10. prof. dr hab. Jerzy M. Gutowski, Rada Naukowa Białowieskiego Parku Narodowego - członek Prezydium
11. prof. dr hab. Lilla Hryniewiecka, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
12. prof. dr hab. Wiesława Jarmuszkiewicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
13. prof. dr hab. Hanna Kmita, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
14. prof. dr hab. Jan Kozłowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
15. prof. dr hab. Ewa Krzemińska, Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN
16. prof. dr hab. Ryszard Laskowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
17. prof. dr hab. Małgorzata Latałowa, Uniwersytet Gdański, Wydział Biologii
18. prof. dr hab. Izabela Makałowska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
19. prof. dr hab. Wojciech Niedbała, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii

¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=w8-ptgt8EMI>

¹⁷ stanowisko Dyrekcji Instytutu Badawczego Leśnictwa, wydawcy Leśnych Prac Badawczych, jednoznacznie odcinającej się od decyzji Redaktor Naczelnej pisma, która zdecydowała się na publikację prac niezgodnych z „poglądami pracowników Instytutu Badawczego Leśnictwa”
<https://www.ibles.pl/documents/13012/6243597/stanowisko-dyrekcji-ibl-ws-lpb-vol-77-4.pdf>

20. prof. dr hab. Tomasz Osiejuk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
21. prof. dr hab. Mirosław Przybylski, Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
22. prof. dr hab. Jacek Radwan, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
23. prof. dr hab. Lech Ratajczak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
24. prof. dr hab. Leszek Rychlik, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
25. prof. dr hab. Piotr Skubała, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
26. prof. dr hab. Marek Wanat, Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Biologicznych
27. prof. dr hab. Elżbieta Warchałowska-Śliwa, Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN
28. prof. dr hab. January Weiner, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
29. prof. dr hab. Wanda Maria Weiner, Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN
30. prof. dr hab. Jan Marcin Węsławski, Instytut Oceanologii PAN
31. prof. dr hab. Michał Woyciechowski, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
32. dr hab. Andrzej Bobiec, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Biologiczno-Rolniczy
33. dr hab. Przemysław Chylarecki, Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie
34. dr hab. Paweł Czarnota, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Biologiczno-Rolniczy
35. dr hab. Dorota Dobrowolska, Instytut Badawczy Leśnictwa
36. dr hab. Adam Flakus, Instytut Botaniki im. Władysława Szafera PAN
37. dr hab. Tadeusz Fleituch, Instytut Ochrony Przyrody PAN
38. dr hab. Barbara Fojcik, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
39. dr hab. Adam Głazaczow, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
40. dr hab. Katarzyna Golan, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu
41. dr hab. Konrad Hałupka, Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Biologicznych
42. dr hab. Tomasz Janiszewski, Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
43. dr hab. Łukasz Kaczmarek, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
44. dr hab. Łukasz Kajtoch, Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN
45. dr hab. Adam Kaliński, Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
46. dr hab. Katarzyna A. Kaszycka, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
47. dr hab. Monika Kędra, Instytut Oceanologii PAN
48. dr hab. Rafał Kowalczyk, Instytut Biologii Ssaków PAN
49. dr hab. Paulina Kramarz, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
50. dr hab. Lechosław Kuczyński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
51. dr hab. Krzysztof Kujawa, Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN
52. dr hab. Dorota Lachowska-Cierlik, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
53. dr hab. Mariusz Lamentowicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych
54. dr hab. Teresa Lehmann, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
55. dr hab. Marlena Lembicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
56. dr hab. Mariusz Lewandowski, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu
57. dr hab. Tomasz Mazgajski, Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie

58. dr hab. Łukasz Michalczyk, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
59. dr hab. Piotr Minias, Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
60. dr hab. Rafał Mól, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
61. dr hab. Arkadiusz Nowak, Uniwersytet w Ostrawie, Katedra Biologii i Ekologii
62. dr hab. Piotr Nowicki, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
63. dr hab. Ziemowit Olszanowski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
64. dr hab. Anna Orczewska, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
65. dr hab. Maciej Pabijan, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
66. dr hab. Władysław Polcyn, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
67. dr hab. Tomasz Postawa, Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN
68. dr hab. Paweł Ręć, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
69. dr hab. Adam Rostański, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
70. dr hab. Anna Rożen, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
71. dr hab. Ireneusz Ruczyński, Instytut Biologii Ssaków PAN
72. dr hab. Joanna Rutkowska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
73. dr hab. Krzysztof Schmidt, Instytut Biologii Ssaków PAN
74. dr hab. Nuria Selva Fernandez, Instytut Ochrony Przyrody PAN
75. dr hab. Zuzanna Setkowicz, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
76. dr hab. Anna Skoracka, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
77. dr hab. Maciej Skoracki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
78. dr hab. Piotr Skórka, Instytut Ochrony Przyrody PAN
79. dr hab. Krzysztof Sobczak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
80. dr hab. Marta Szulkin, Uniwersytet Warszawski, Centrum Nowych Technologii
81. dr hab. Elżbieta Wilk-Woźniak, Instytut Ochrony Przyrody PAN
82. dr hab. Radosław Włodarczyk, Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
83. dr hab. Bartłomiej Wyźga, Instytut Ochrony Przyrody PAN
84. dr hab. Marcin Zych, Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii
85. dr hab. Roman Żurek, Instytut Ochrony Przyrody PAN
86. dr Kamil Bartoń, Instytut Ochrony Przyrody PAN
87. dr Agnieszka Bednarska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
88. dr Piotr Bentkowski, Pierre Louis Institute of Epidemiology and Public Health
89. dr Aleksandra Biedrzycka, Instytut Ochrony Przyrody PAN
90. dr Anna Błasiak, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
91. dr Michał Bogdziewicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
92. dr Katarzyna Bojarska, Instytut Ochrony Przyrody PAN
93. dr Piotr Dąbrowski, Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, Wydział Turystyki i Rekreacji
94. dr Szymon Drobnik, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
95. dr Halina Galera, Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii
96. dr Maria Gołąb, Instytut Ochrony Przyrody PAN
97. dr Maciej Grzybek, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Wydział Medycyny Weterynaryjnej
98. dr Magdalena Herdegen-Radwan, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
99. dr Emilia Jankowska, Instytut Oceanologii PAN
100. dr Joanna Kajzer-Bonk, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi

101. dr Piotr Kołaczek, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych
102. dr Mateusz Konczal, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
103. dr Marta Kras, Uniwersytet Gdański, Wydział Biologii
104. dr Anna Kujawa, Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN
105. dr Sławomir Kwaśniewski, Instytut Oceanologii PAN
106. dr Marta Labocha-Derkowska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
107. dr inż. Jan Loch, Gorczański Park Narodowy, Pracownia Naukowo-Edukacyjna
108. dr Magdalena Łącka-Wojciechowska, Instytut Oceanologii PAN
109. dr Katarzyna Łosak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
110. dr Anna Łosiak, Instytut Nauk Geologicznych PAN
111. dr Robert Maślak, Uniwersytet Wrocławski, Instytut Biologii Środowiskowej
112. dr Andrzej Mikulski, Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii
113. dr inż. Anna Muszewska, Instytut Biochemii i Biofizyki PAN
114. dr inż. Robert Mysłajek, Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii
115. dr Magdalena Niedziałkowska, Instytut Biologii Ssaków PAN
116. dr Agnieszka Olszańska, Instytut Ochrony Przyrody PAN
117. dr Agnieszka Pajdak-Stós, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
118. dr Jerzy Parusel, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska w Katowicach
119. dr Julia Pawłowska, Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii
120. dr Barbara Pietrzak, Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii
121. dr Zofia Prokop, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
122. dr Zuzanna Rosin, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
123. dr Rafał Ruta, Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Biologicznych
124. dr Eliza Rybska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
125. dr Tomasz Samojlik, Instytut Biologii Ssaków PAN
126. dr Agnieszka Sergiel, Instytut Ochrony Przyrody PAN
127. dr Michał Skóra, Uniwersytet Gdański, Wydział Oceanografii i Geografii
128. dr Anna Stefanowicz, Instytut Botaniki im. Władysława Szafera PAN
129. dr Michał Stuglik, Scotland's Rural College
130. dr Tomasz Suchan, Instytut Botaniki im. Władysława Szafera PAN
131. dr Paulina Szafrąńska, Instytut Biologii Ssaków PAN
132. dr Jakub Szymkowiak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
133. dr inż. Szymon Śniegula, Instytut Ochrony Przyrody PAN
134. dr Emilia Trudnowska, Instytut Oceanologii PAN
135. dr Piotr Tykarski, Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii
136. dr inż. Jan Urban, Instytut Ochrony Przyrody PAN
137. dr Aleksandra Walczyńska, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
138. dr Marcin Woch, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydział Geograficzno-Biologiczny
139. dr Marta Wrzosek, Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii
140. dr Krzysztof Zawierucha, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
141. dr Michał Żmihorski, Instytut Ochrony Przyrody PAN
142. mgr Weronika Antoń, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
143. mgr Teresa Berezowska-Cnota, Instytut Ochrony Przyrody PAN
144. mgr Maciej Bonk, Instytut Ochrony Przyrody PAN
145. mgr Jakub Witold Bubnicki, Instytut Biologii Ssaków PAN
146. mgr Urszula Eichert, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
147. mgr Tomasz Grzegorzczuk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
148. mgr Maciej Kamiński, Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska

149. mgr Małgorzata Kolicka, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
150. mgr Ewa Komar, Instytut Biologii Ssaków PAN
151. mgr Krzysztof Kowalski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
152. mgr Natalia Królikowska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
153. mgr inż. Katarzyna Kurek, Instytut Ochrony Przyrody PAN
154. mgr Alicja Laska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
155. mgr Marta Nitubycz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii
156. mgr Alicja Pawelec, Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii
157. mgr inż. Elżbieta Winter, Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie